

Oud zuur

De laatste tijd krijgt het verschijnsel 'zure regen' volop de aandacht. De belangstelling hiervoor begon zo'n 1½ à 2 jaar geleden te groeien met berichten over de aantastingen van de Duitse wouden. Hierop volgden 'ontdekkingen' van schade aan bossen elders in Europa, waaronder ook in Nederland. Een en ander resulteerde onlangs in acties van milieugroeperingen (waaronder het 'bezetten' van schoorstenen van fabrieken en elektriciteitscentrales) om te bereiken dat door de overheden krachtige maatregelen genomen zullen worden tegen de 'zure regen'.

Doordat met name de laatste tijd zoveel aandacht aan de 'zure regen' wordt gegeven lijkt het alsof het hier om een recente ontdekking of ontwikkeling gaat. Dit is echter niet het geval. Het oudste krantenknipsel dat ik bezit over 'zure regen' is al 10 jaar oud. Om precies te zijn, het is afkomstig uit (toen nog dagblad) De Tijd van 20 juli 1974. Het maakt melding van het feit dat in Zweden als gevolg van 'zure regen' bomen vertraagd groeien, huizen aangetast worden en vissen sterven. Om de oorzaken hiervan te onderzoeken werd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 10 landen, waaronder Nederland, een onderzoek opgezet. In Nederland werd hierbij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid in Bilthoven ingeschakeld. Dit instituut kon toen nog niet zeggen of de atmosfeer in Nederland zuurder geworden was in vergelijking met voorafgaande jaren. Inmiddels hebben we de zekerheid dat er ook hier wel degelijk sprake is van verzuring. En deze verzuring zal met alle mogelijke middelen teruggedrongen dienen te worden, anders zullen de gevolgen voor de natuur en uiteindelijk ook voor de Mens dramatisch zijn. In Limburg is er sprake van nog een groot aantal andere bedreigingen van natuur en landschap. Eén daarvan is de dreigende afgraving van het Plateau van Margraten ten behoeve van de cementindustrie; Na voorbereidend werk in een ad hoc-commissie van mensen die zich in het verleden met 'de mergelwinning' beziggehouden hebben, heeft het Bestuur van het Genootschap zijn standpunt ten aanzien hiervan bepaald. Dit standpunt, vervat in een notitie die in dit Maandblad is afgedrukt, is ter kennis gebracht van de Raad van State die zich in de loop van dit jaar over de concessie-aanvraag voor het afgraven van een groot deel van het Plateau van Margraten zal buigen. Copieën zijn verzonden aan politici en politieke partijen in de Gemeente Maastricht en in de Provincie Limburg.

De rest van dit Maandblad kent een zeer gevarieerde inhoud. Aan de orde komen Muurhagedissen en Hazelwormen in Maastricht, Geelbuike vuurpadden, bijen en wespen, vleermuizen in kerktorens, de verspreiding van Egels, en het terugvinden van de Vreemde ereprijs in Limburg.

A.J. Lever

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Maastricht op 1 maart

De voorzitter, dr. A.J. Lever, heette de vele belangstellenden hartelijk welkom om na enkele mededelingen het woord te geven aan de heer F.S. van Westreenen voor een uiteenzetting over het beheer van het Savelsbos-complex zoals dat het Staatsbosbeheer Limburg voor ogen staat.

Hoewel het bekend is dat de oudste menselijke activiteiten op de oostelijke maasdalhelling dateren uit de prehistorie (5000 jaar oude vuursteenmijnen in het Savelsbos), begint de geschiedenis over het bosbeheer pas in de Middeleeuwen. De oppervlakte van de bossen nam sterk af ten gevolge van grootschalige ontginningen. In dezelfde tijd begon men met de exploitatie van onderaardse kalksteengroeven. Vanaf de late Middeleeuwen tot aan de Tweede Wereldoorlog werd het bos in min of meerdere mate beheerd als "mittelwald". Men ging door de afname van het bosareaal op een beperkte oppervlakte zowel hakhout

als opgaande bomen combineren ("hakkend met overstaanders"). Het hakhout diende vooral voor brandhout en de opgaande bomen leverden constructiehout. In de Middeleeuwen waren in het Savelsbos ook enkele wijngaarden gelegen. Na het einde van de 15e eeuw zette de overexploitatie van het bos zich voort tot het begin van de 20e eeuw. De bosdegradatie hield eigenlijk pas op toen in de vijftiger jaren de bossen werden bestemd tot een staatsnatuurreservaat. In de beginperiode van het reservaat begonnen met een bosherstel in de vorm van het aanbrengen van vele beplantingen. Deze kwamen ook de leeftijdsopbouw van het bos ten goede en zijn vandaag de dag nog duidelijk waarneembaar. De samenstelling van de beplantingen was gebaseerd op vegetatiegegevens, een voor die tijd zeer opmerkelijk verschijnsel. De aldus niet omgevormde bosgedeelten werden geheel met rust gelaten. De vegetatie van het reservaat blijkt sterk gecorreleerd te zijn met de bodemop-

bouw. Na ruim 30 jaar reservaatbeheer wordt ook de betekenis van de factor licht voor de vegetatie steeds duidelijker. Door een verdichting van het kronendag wijzigt de vegetatie. Dit manifesteert zich vooral in de samenstelling van de kruidlaag. De soortenafname in de kruidlaag is echter ook te wijten aan negatieve externe invloeden. In het huidige reservaatstreeft men ernaar veel natuurlijke bosprocessen en -structuren een kans te geven. De geringe oppervlakte en de grote grenslengte van het reservaat werken hierbij belemmerend doch maken het niet geheel onmogelijk. Plaatselijk kan worden overwogen een meer op de cultuurhistorie gebaseerd beheer te (her)introduceren. Bij het Staatsbosbeheer zijn experimenten in deze zin elders al gaande.

Gezien de discussie onder de aanwezigen heeft dit een ieders aandacht. Tot slot werd aandacht gevraagd voor het melden van waarnemingen betreffende de Eikelmuis (*Eliomys quercinus* L.) en de Hazelmuis (*Muscardinus*